

Ontwerp van decreet houdende wijziging van het decreet van 31 juli 1990 betreffende het publiekrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigd agentschap Vlaamse Vervoersmaatschappij – De Lijn, het decreet van 2 maart 1999 houdende het beleid en het beheer van de zeehavens en het decreet van 10 juli 2008 betreffende het beheer en de uitbating van de regionale luchthavens Oostende-Brugge, Kortrijk-Wevelgem en Antwerpen

Memorie van toelichting

Dit decreet beoogt een aantal technische wijzigingen aan te brengen aan verschillende decreten binnen het beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken

Hoofdstuk 1. – Algemene bepaling

Artikel 1: De decreten die gewijzigd worden betreffen gewestaangelegenheden

Hoofdstuk 2. Wijziging van het decreet van 31 juli 1990 betreffende het publiekrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigd agentschap Vlaamse Vervoersmaatschappij – De Lijn

Art. 2: Het decreet van 31 juli 1990 betreffende het publiekrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigd agentschap Vlaamse Vervoersmaatschappij – De Lijn wordt gewijzigd om te voldoen aan de vereisten van artikel 4 en 5 van het decreet van 22 november 2013 betreffende deugdelijk bestuur in de Vlaamse publieke sector. Deze bepalingen schrijven voor dat minimaal een derde van het aantal stemgerechtigde leden van de raad van bestuur van publiekrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigde agentschappen een onafhankelijk bestuurder moet zijn.

De vereiste om twee bestuurders op voordracht van de representatieve organisatie van werknemers en twee bestuurders op voordracht van de representatieve organisatie van werkgevers, allen vertegenwoordigd in de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen, te benoemen wordt hierbij vervangen door de vereiste om vier onafhankelijke bestuurders aan te stellen overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 22 november 2013 betreffende deugdelijk bestuur in de Vlaamse publieke sector en slechts één bestuurder op voordracht van de representatieve organisaties van werkgevers en werknemers, vertegenwoordigd in de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen. Dit houdt in dat er in plaats van 5 nog 4 bestuurders rechtstreeks door de Vlaamse regering worden benoemd.

Hoofdstuk 3. - Wijzigingen van het decreet van 2 maart 1999 houdende het beleid en het beheer van de zeehavens

Art 3: De wet van 17 juli 1997 betreffende het gerechtelijk akkoord werd opgeheven en vervangen door de wet van 31 januari 2009 betreffende de continuïteit van de ondernemingen.

Art 4: In artikel 5, tweede lid, van het decreet van 17 juli 2015 houdende de omvorming van het Gemeentelijk Havenbedrijf Antwerpen tot een naamloze vennootschap van publiek recht is bepaald dat het Havenbedrijf Antwerpen een vennootschap alleen kan oprichten en inschrijven op alle aandelen alsook, in afwijking van art. 646 van het Wetboek van Vennootschappen, alle aandelen kan bezitten in een naamloze vennootschap, zonder beperking van duur en zonder geacht te worden hoofdelijk borg te staan voor de verbintenissen van deze vennootschap. Met deze wijzigingen aan het havendecreet wordt deze mogelijkheid ook geboden aan de andere havenbedrijven.

Art 5: Het decreet van 28 maart 2014 betreffende het verkeer van havenvoertuigen tussen de laad-en loskaaien, de opslagplaatsen, de hangars en de magazijnen die binnen het havengebied liggen, voegde artikel 14 bis toe aan het havendecreet van 2 maart 1999. Dit artikel 14 bis voorziet in de mogelijkheid dat de Vlaamse regering, op voorstel van de respectieve havenbesturen, per havengebied een verordening kan vaststellen voor het verkeer van havenvoertuigen binnen dit havengebied. De grenzen van dergelijk havengebied worden, met verwijzing naar artikel 3 §1 van het havendecreet, via een gewestplan of een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringplan vastgesteld.

Deze omschrijving is in de praktijk moeilijk werkbaar en weinig flexibel voor de verschillende havenbedrijven. Zo kan bvb. vastgesteld worden dat het middels een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringplan vastgesteld zeehavengebied op de Linker Schelde-oever ruimtelijk geen aaneengesloten gebied vormt, met name een gedeelte bevindt zich ten westen van de R2, en een gedeelte bevindt zich ten oosten van de R2. Hierdoor wordt het verkeer met havenvoertuigen tussen beide ruimtelijk van elkaar gescheiden delen van één en dezelfde haven onmogelijk, vermits havenvoertuigen het havengebied, zoals bepaald in artikel 3§1, niet mogen verlaten. Eenzelfde situatie stelt zich voor het linker- en rechteroevergedeelte van het ruimtelijk afgebakend zeehavengebied. De verbindingsweg tussen beide havengedeeltes (R2 - Liefkenshoektunnel) valt eveneens gedeeltelijk buiten het ruimtelijk afgebakende zeehavengebied, en is derhalve om dezelfde reden niet toegankelijk voor havenvoertuigenverkeer.

Ook in andere havens vallen verschillende wegen en weggedeeltes buiten het ruimtelijk afgebakende zeehavengebied niettegenstaande ze functioneel-economisch tot de haven behoren en het verkeer erop tot de haveninterne bewegingen tussen de containeroverslagterminals en de logistieke bedrijven behoort.

Deze moeilijkheid maakt dat het havenintern verkeer met havenvoertuigen binnen een haven die functioneel-economisch als één geheel te beschouwen is, op basis van de huidige wetgeving niet optimaal kan worden georganiseerd en gereguleerd worden.

Om ten volle invulling te kunnen geven aan het opzet een reglementair kader uit te vaardigen waarmee de vrachtverkeersbewegingen met havenvoertuigen binnen één en dezelfde haven op een vlotte en veilige manier kan gefaciliteerd worden, dringt zich bijgevolg een beperkte wijziging van het decreet op.

Voorgesteld wordt om de grenzen van het toepassingsgebied van de verordening van artikel 14bis niet langer te koppelen aan de ruimtelijke afbakening van de havengebieden zoals voorzien in artikel 3 maar nader te laten omschrijven door de Vlaamse regering in een uitvoeringsbesluit.

Art 6: Als uitgangspunt geldt dat de havenbedrijven het openbaar en privaat havendomein beheren (art. 9, §1, van het decreet van 2 maart 1999 houdende het beleid en het beheer van de zeehavens – “Havendecreet”). Het “havendomein” omvat alle domeingoederen gelegen in het havengebied waarvan het havenbedrijf eigenaar is, die aan het havenbedrijf in concessie of in beheer zijn gegeven, of waarop het havenbedrijf een recht van erfpacht of een recht van opstal heeft (art. 2, 19°, van het Havendecreet). Tevens bepaalt art. 19novies, §2, van het Havendecreet dat de havenbedrijven als gebiedsbeheerder van de havengebieden gebiedsgerichte initiatieven ontplooien. De havenbedrijven zijn aldus de eigenlijke gebieds- en domeinbeheerders en het Havendecreet streeft een centralisatie en eenheid van dit beheer in de schoot van de havenbedrijven na. In het licht van dat beoogde eengemaakt en autonoom beheer door het bevoegde havenbedrijf, omvat artikel 18, §2, eerste lid, van het Havendecreet een uitdrukkelijke machtiging aan het Vlaamse Gewest om eigen domeingoederen over te dragen aan een havenbedrijf.

Het huidige artikel 18, §2, derde lid, bepaalt nog dat de Vlaamse Regering voor dergelijke beheersoverdrachten nadere eenvormige regelen vast kan stellen, en dan met name inzake de jaarlijkse beheers- en concessievergoedingen. In de meer dan 17 jaar na de inwerkingtreding van het Havendecreet heeft de Vlaamse Regering echter nooit van deze mogelijkheid tot het opleggen van een “eenvormige” vergoedingsregeling gebruik gemaakt en is, na uitvoerige interne en externe analyses, gebleken dat het vaststellen van zulke eenvormige regels onmogelijk is. De praktijken en de feitelijke situaties bij de diverse havenbedrijven blijken immers erg verschillend te zijn: sommige havenbedrijven verkiezen eigendom te verwerven en hebben daarnaast nog gronden van het Vlaamse Gewest in beheer, bij andere havenbedrijven werkt men uitsluitend op basis van het

beheers- en concessiemodel. Daarnaast is het bepalen van eenvormige beheers- en concessievergoedingen ook problematisch in het licht van de historiek van belangrijke verschillen tussen de betrokken domeingoederen, o.m. de ligging, de eventuele historiek rond vervuiling, en bestaande infrastructuur die zich mogelijk op het terrein situeert. Het opleggen van een "uniforme" regeling zou dan ook op gespannen voet staan met de vrijheid en flexibiliteit die noodzakelijk is om de gevraagde vergoedingen (en a fortiori de eventuele andere voorwaarden voor de terbeschikkingstelling) te kunnen afstemmen op de kenmerken van de betrokken domeingoederen en op de specifieke omstandigheden van de terbeschikkingstelling, dit uiteraard op basis van objectieve criteria en in overeenstemming met Europese regels en de doelstelling van het garanderen van een level-playing-field tussen de Vlaamse havens.

Door artikel 18, §2, derde lid, op te heffen, wordt beoogd te verduidelijken dat het de bedoeling is om de vrijheid die het Havendecreet ter zake steeds heeft willen vrijwaren, maximaal te respecteren. Zo is de taakverdeling die sedert het laatste kwart van de negentiende eeuw het havenbeleid domineert die van een dagelijkse havenexploitatie in handen van plaatselijke, stedelijk verankerde en tegenover het centraal gezag vrij zelfstandig opererende havenbesturen; d.i. de sterke zgn. Hanseatische traditie van plaatselijke havenexploitatie op het vlak van de juridische techniek. In dit havenmodel wordt de voorkeur gegeven aan het sluiten van overeenkomsten na - veelal - daadwerkelijke onderhandelingen tussen gelijkberechtigde partners, boven het uitvaardigen van eenzijdige centrale wetgeving. Het Havendecreet heeft die traditie van het sluiten van overeenkomsten tussen de havenbedrijven en de centrale overheid bekrachtigd; de centrale overheid tracht wel om de overeenkomsten voor de verschillende havens op elkaar af te stemmen en in de mate van het mogelijke gelijke situaties gelijk te behandelen maar deze politiek kan niet altijd en overal volledig worden aangehouden (nastreven van level-playing-field).

Daarnaast is het schrappen van dit artikel nodig om de bestaande concessieovereenkomsten van het Vlaamse Gewest met de Vlaamse havenbedrijven en de inkomsten die daaruit voortvloeien te vrijwaren. Artikel 18, §2, derde lid, van het Havendecreet wordt daarom opgeheven.

Hoofdstuk 4. - Wijziging van het decreet van 10 juli 2008 betreffende het beheer en de uitbating van de regionale luchthavens Oostende-Brugge en Kortrijk-Wevelgem en Antwerpen

De voorgestelde wijzigingen beogen enerzijds het LOM/LEM-decreet in overeenstemming te brengen met het Kaderdecreet Bestuurlijk Beleid en het decreet deugdelijk bestuur in de Vlaamse publieke sector en anderzijds een juridische basis te creëren voor het afsluiten van samenwerkingsovereenkomsten tussen het Vlaamse Gewest en de respectieve LOM's.

Art. 7, 9 en 11: In de artikelen 14§1, 47§1 en 66/12§1 van het decreet van 10 juli 2008 wordt er nog voorzien in het afsluiten van beheersovereenkomsten met de LOM's. Inmiddels werden deze beheersovereenkomsten in het kaderdecreet Bestuurlijk Beleid afgeschaft (met uitzondering van de VVM – De Lijn en de VRT) en vervangen door ondernemingsplannen. Met de aanpassingen in deze artikelen wordt in het decreet van 10 juli 2008 de verplichtingen tot het afsluiten van een beheersovereenkomst overeenkomstig artikelen 14 tot en met 16 van het Kaderdecreet Bestuurlijk Beleid geschrapt en vervangen door het vaststellen van een ondernemingsplan. Dit wordt geregeld in de eerste paragraaf van deze artikelen.

In tegenstelling tot andere EVA's beschikken de LOM's niet over eigen personeel en worden ze ondersteund door personeel van het departement MOW. Met de aanpassingen in deze artikelen wordt in het decreet van 10 juli 2008 voor de LOM's de mogelijkheid gecreëerd om voor bijstand en ondersteuning, op juridisch, financieel, technisch en administratief vlak, beroep doen op het Vlaamse Gewest en hiervoor in voorkomend geval een samenwerkingsovereenkomst af te sluiten. Dit wordt geregeld in de tweede paragraaf van deze artikelen.

Art. 8,10 en 12: Met deze wijziging wordt het decreet van 10 juli 2008 in lijn gebracht met het decreet van 22 november 2013 betreffende deugdelijk bestuur in de Vlaamse publieke sector. Het decreet deugdelijk bestuur voorziet in de aanstelling van minimaal een derde onafhankelijke bestuurders in de raden van bestuur van de Vlaamse overheidsbedrijven. De inbreng van onafhankelijke bestuurders is een bijkomende garantie dat de raad van bestuur zijn

verantwoordelijkheid met de nodige openheid, integriteit en verantwoordingsplicht zal kunnen invullen. De onafhankelijke leden worden ook niet langer gecoöpteerd door de raad van bestuur maar wel aangesteld door de Vlaamse Regering.